

A BUDAPESTI BÉKE-ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY ÖSSZEÁLLÍTÁSA
AZ ÉSZAK-ERDÉLYBEN 1944 ŐSZÉN – 1945 ELEJÉN
ELKÖVETETT MAGYARELLENES ATROCITÁSOKRÓL

Budapest, 1946 tavasza

1944.

Szeptember 22. Árkos⁶⁷⁴ (Háromszék vm.) Kovács István Sepsiszentgyörgyi, Jókai u. 55. szám alatti lakos mint panasztevő előadta, hogy árkosi lakását teljesen kifosztották a gárdisták. Feleségét, aki közel kilenc hónapos terhességet viselt, egy gárdista altiszt megbecstelenítette és megfertőzte. (Sepsiszentgyörgyön felvett jegyzőkönyv 1945. január 13. Jegyzőkönyvvezető: Kovács István s. k.)

Szeptember 27. Sepsiszentgyörgy (Háromszék vm.) Lapikás Béla sepsiszentgyörgyi, Olt-u. 26. szám alatti lakos mint panaszos előadja, hogy azért tartóztatták le, mert román nemzeti színű karszalagot viselt, holott magyar nemzetiségű. A szalagot azért hordta, mert a polgármestertől, a kereskedők képviselője utasítást kapott. Letartóztatása alatt ütlegették. Később 6000 lei ellenében szabadon engedték. Míg letartóztatásban volt, üzlete üvegtábláját összetörték, a városháza pincéjében elhelyezett áruraktárát feltörték, üzletébe ötször betörték. Összes kára kb. 150.000 pengő. (Jegyzőkönyv. Felvétel a sepsiszentgyörgyi rendőrségen 1945. jan. 14-én.)

Szeptember 25. Szárazajta (Háromszék vm.) Az egységes sepsiszentgyörgyi szakszervezetek három kiküldöttje október 14-én a Iuliu Maniu-önkéntesek szárazajtai garázdálkodásáról a következő tényállást állapította meg a helyszínen: Szeptember 25-én este híre szaladt a faluban, hogy mintegy 35 tagból álló félig civilbe, félig egyenruhába öltözött csoport fegyveresen, Oltean Gavril „kapitány” vezetése alatt a faluba érkezett. Ezek voltak a Maniu önkéntesek. Éjszaka a „voluntárok” 18 lakásba törtek be és erőszakkal 18 embert fogtak össze, köztük asszonyokat is. Reggel 17 éves kortól 60 évig minden lakosnak jelentkeznie kellett az iskola udvarán. A tömeget állig felfegyverzett önkéntesek vették körül. A hajnalban összeszedett embereket sorba elővezették, levetkettették alsóruhába és sorba állították a baloldalon levő kökerítés falához. A jelenlévők közül még 8 embert választottak ki, azokat is közéjük állították és így 26-ra emelkedett a vádlottak száma. Olteanu kapitány ezután felolvasta a 26 ember ellen emelt vádat, mely a román hadsereg tagjai ellen elkövetett különböző bűncselekményből állott és kihirdette a halálos ítéletet. Az ítéletet teljesen alaptalan volt, semmiféle bizonyíték nem támasztotta alá. Megelőzőleg senki vizsgálatot nem tartott, tanúkihallgatások nem voltak. Az ítélet végrehajtása a következőképpen történt: Az iskola udvarára egy tőkét állítottak. A tőkén egy nagy bárdal először Nagy Sándort akarták kivégezni. Mivel azonban Nagy

Sándor nyomorék volt, a nyakán lévő púp következtében 4 bárdütéssel sem sikerült megölni. Ezután testvérét, Nagy Andrást végezték ki kétszeri sújtással. Lelőtték Elekes Lajost, Szabó Benjamint, Német Gyulát, Német Izsákot, Málnási Józsefet, Szép Albertet és feleségét, Szép Bélát, Nagy D. Józsefet és Gecse Bélát. Ezután a tömeg közé lóttek. Így meghalt Lázár László, unokaöccse pedig megsebesült. Majd Győri Albertnét akarták meggyilkolni, a falu román lakosságának könyörgésére neki és még vád alá helyezett 13 embernek megkegyelmezték azzal, hogy a csendőrség végezze ki őket. Átadták őket a csendőrségnek, de onnan szabadon engedték. A kivégzések megtörténte utána a holttesteket kötéllel elverték, majd a hozzátartozók könyörgésére kiadták, hogy saját halottját mindenki hazavihesse és eltemethesse. Az összegyűlt csoportból két embert, Incze Zoltánt és Kálnoki Ferencet a nyilvánosság előtt borzalmasan elverték. (Aláírás: a sepsiszentgyörgyi egységes szakszervezetek által kiküldött, a kivizsgálással megbízott háromtagú bizottság: Győri Bertalan s. k. Kerekes Béla s. k. Vas György s.k.)

Szeptember 29. Kozmás (Csík vm.) Bálint Jakab kozmási lakos mint panaszos előadja, hogy lakásán a Maniu gárdisták fegyvert kerestek. Nem találtak. Megverték és bekísérték a gárda szállására, ahonnan egy szovjet katona segítségével szabadult meg. Közben lakását teljesen kifosztották, a mezőről pedig 5 ökrét erőszakkal elhajtották. (Kozmás község előjáróságán készült jegyzőkönyv. 1945. január 12. községi jegyző: Szabó Vilmos, községi h. bíró: Boros György, tanúk: Hadnagy János, Máté Ferenc, Bálint Jakab, Ábrahám István, Pari István, Balázs Ignác, Veres Mihály, Boros György, Darvas Ferenc.)

Szeptember 30. Kozmás (Csík vm.) Kozma István kozmási lakos mint panaszos előadja, hogy ökreit elhajtották és mikor ez ellen tiltakozott, lelövessel fenyegették. (Kozmás község előjáróságán készült jegyzőkönyv. Tanúk: Péli Albert s. k. Veres Mihály s.k.)

– András Anna kozmási lakos mint panaszos előadja, hogy lakását a gárda tagjai teljesen kifosztották. Mikor ellenkezett földreteperték és félholtra verték. (Kozmás község előjáróságán felvett jegyzőkönyv. Tanúk: Szász Mihály s.k. Kozma István s.k.)

– Potyó Kozmáné szül: Dánel Juliána kozmási lakos mint panaszos előadja, hogy házat kifosztották, elhajtották egyetlen tehenét. (Kozmás község előjáróságán felvett jegyzőkönyv. Tanúk: Szász Mihály s. k. Kozma István s.k.)

– Sánta Balázs kozmási lakos mint panaszos előadja, hogy házat kifosztották s mikor a község házára ment panaszra, ott elverték. A további ütlegetéstől egy szovjet katona mentette meg. Bocskor Andrásné kozmási lakos mint panaszos előadja, hogy a gárdisták ellopták két tehenét és mikor ez ellen tiltakozott, főbelövessel fenyegették. (Kozmás község előjáróságán felvett jegyzőkönyv. Tanúk: Veres Mihály s.k. Hadnagy János s.k.)

674 Az összeállításban feltüntették a település és a vármegye román nevét is, mi ezt elhagytuk.

- Péli Albert mint panaszos előadja, hogy ellopták tőle egy borjút, egy tehenet és egy disznót. (Kozmás község előjáróságán felvett jegyzőkönyv. Tanúk: Bocskor Béla, Kozma István.)

- Kozmás Ferenc felsőkozmasi lakos mint panaszos előadja, hogy miután kirabolták, földre tiporták és rugdosták. Később visszajöttek és elvitték azt is ami még mozdítható volt. (Kozmás község előjáróságán felvett jegyzőkönyv. Tanúk: Veres Mihály s.k. Darvas Ferenc s. k.)

- Ürmösi István mint panaszos előadja, hogy elrabolták egyetlen lovát és szekereit. (Kozmás község előjáróságán felvett jegyzőkönyv. Tanúk: Veres Mihály s.k. Dobos Ferenc s. k.)

- Dobos Ferenc József kozmási lakos mint panaszos előadja, hogy 2 ökrét rabolták el. (Kozmás község előjáróságán felvett jegyzőkönyv. Szabó Vilmos jegyző s.k. Máté Ferenc Népi Szövetség helyi vezetőségének elnöke, Pari István titkár s.k. Hadnagy János községi bíró s.k.)

Szeptemberben a Torda megyei Szentmihály községben Maniu-gárdisták dr. Wolff Mihály birtokost és három magyar gazdát lelőttek. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 1. Csíkszereda (Csík vm.) Hajdú Gyula csíkszeredai lakos mint panaszos előadja, hogy Netotean Emil Maniu-gárdista főhadnagy és a gárda egy másik tagja 4 napig őrizetben tartották és naponta ütlegették, mert a csíkszeredai mozigépet nem volt hajlandó kiszolgáltatni. Míg fogságban tartották a mozigépet elrabolták. (A csíkszeredai városházán felvett hivatalos jegyzőkönyvek szerint. Polgármester: Bálint Mihály s.k. jegyzőkönyvvezető: Vilma s. k.)

- Lajos Domokos Csíkszereda, Wesselényi-u. 9. sz. alatti lakos, 46 éves szobafestő mint panaszos előadja, hogy a Maniu gárda azért tartóztatta le, mert egy magyar férfinak, aki a gárda elöl menekült ezt mondta: „ember ne fusson, mert még rosszabb”. Lajos Domokost Netotean Emil fhgy. bikacsökkel félholtra verte. Letartóztatása alatt látta, hogy egy Derzsi Lajos nevű asztalost négy társával addig vertek, amíg eszméletlenül elnyúltak. Ütlegették két magyar asszonyt is. (A csíkszeredai városházán felvett hivatalos jegyzőkönyvek szerint. Polgármester: Bálint Mihály s.k. jegyzőkönyvvezető: Vilma s. k.)

- Kolozi Antalné, Csíkszereda, Vár u. 98. szám alatti lakos, mint panasztevő kijelentette, hogy a Maniu-gárdisták behatoltak lakásukba hol férje egyedül tartózkodott otthon: férjét ütlegették, ékszereiket, ruhaneműiket elvitték. Férjét arra akarták kényszeríteni, hogy a gyermek levantejelvényét megegye. (A csíkszeredai városházán felvett hivatalos jegyzőkönyv szerint. Polgármester: Bálint Mihály s.k. jegyzőkönyvvezető: Vilma s. k.)

- Sorbán Dénes fogházór, Csíkszereda, Vár u. 90. szám alatti lakos, mint panasztevő előadta, hogy házkutatás ürügye alatt kirabolták a Mánium-gárdisták. Mikor vasúti igazolványának fényképén meglátták a három csillagot és a kitüntetések, az egyik bandita puskaszuronnal Sorbán testébe dőfött, azután hárman rávetették magukat a fogházorra, ketten pedig feleségét kezdték

ütödni-vern. Később ásót adtak a kezébe, ássa meg saját sírját. Mikor a kínzásokat megunták, eltávoztak. „Inkább a halál jöjjön, minthogy még egyszer ilyen román horda uralkodjék felettünk”, fejezi be vallomását Sorbán. (A csíkszeredai városházán felvett hivatalos jegyzőkönyv szerint. Polgármester: Bálint Mihály s.k. jegyzőkönyvvezető: Vilma s. k.)

- Péter Ferenc Csíkszereda, Vár u. 62. szám alatti lakos mint panasztevő előadta, hogy 10 gárdista beállított a házába, beöltöztek legjobb ruháiba, s aztán eltávoztak. (A csíkszeredai városházán felvett hivatalos jegyzőkönyv szerint. Polgármester: Bálint Mihály s.k. jegyzőkönyvvezető: Vilma s. k.)

- Tökés Tamás nyugdíjas pályaoír, Csíkszereda Erdő u. 3. szám alatti lakos, mint panasztevő előadja, hogy a gárdisták házában fegyvert és lőszert kerestek. Miután nem találtak, a házat kirabolták. Tökés panaszt akart emelni az orosz parancsnokságon, de tévedésből a gárdisták szállására irányították. Itt, miután panaszát előadta, felpofozták és ütlegették. (A csíkszeredai városházán felvett hivatalos jegyzőkönyv szerint. Polgármester: Bálint Mihály s. k. Jegyzőkönyvvezető: Vilma s. k.)

- Gáll Elekné Csíkszereda, Vár u. 148. szám alatti lakos, mint panasztevő a következő nyilatkozatot tette: házában fegyvert és lőszert kerestek. Nem találtak. Minden mozgathatót elloptak, egy zászlórúddal pedig úgy elverték az asszonyt, hogy teste hetekig fekete volt az ütlegektől. (A csíkszeredai városházán felvett hivatalos jegyzőkönyv szerint. Polgármester: Bálint Mihály s. k. Jegyzőkönyvvezető: Vilma s. k.)

Október 2. Csíkszentlélek (Csík vm.) Duka János tanfelügyelő, aki a Maniu-gárda bejövetelekor a szomszédos Csíkszentlélek községben tartózkodott előadta, hogy 40 főből álló félig civil, félig katona ruhába öltözött csapat végigrabolta a falut. Özv. Szakács Imrénét a földre teperve ütlegették, miközben azt kiabálták: „tudod-e, hogy itt most Románia van és hogy mi azért jöttünk, hogy minden magyart megöljünk.” (Csíkszereda polgármesteri hivatalában felvett jegyzőkönyv. Duka János s.k. polgármester Bálint Mihály s. k. jegyzőkönyvvezető Bajnód Vilma s.k. Gáll Ignác s. k. Albert Gábor s.k. tanúk.)

Október 3. Csíkszereda (Csík vm.) Potyó Domokos, Máté Ferenc, Silló Gyula és Albert Gábor, csíkszeredai lakosok, mint panasztevők kijelentették, hogy három Mánium-gárdista az utcán hátulról megtámadta őket, azzal, hogy nem köszöntek. Potyó fogait is beverték, a többi ütlegették. (Csíkszereda polgármesteri hivatalában felvett jegyzőkönyv. 1945. január 12. Polgármester: Bálint Mihály s. k. Jegyzőkönyvvezető: Vilma s. k.)

Október 6. Gyergyószentmiklós (Csík vm.) Bagi Lajos gyergyószentmiklósi polgármester nyilatkozata szerint Olteanu Gavril és Netoteanu Ioan⁶⁷⁵ vezetésével egy önkéntes szakasz 6 napon keresztül fosztogatta a várost. (Nyilatkozat kelte Gyergyószentmiklós 1945. január 11.)

675 Netotean Emilről van szó. Lásd az előző oldalt.

Október 7. Dánfalva (Csík vm.) Kajtár Gergely nyilatkozata szerint a Maniu-gárdisták, mikor a mezőről hazafelé tartott felpofozták, két lovát és kocsiját elvették.

- Buzási József dánfalvi lakos nyilatkozata szerint a Maniu-gárdisták elvették szekerét, két lovát és ostorral bántalmazták.

- Pál Ignác dánfalvi lakos nyilatkozata szerint az Olteanu kapitány vezetése alatt álló Maniu-gárdisták elvették szekerét két lovát. Tudomása van arról, hogy Zsók Péter dánfalvi lakostól is elvettek két lovat egy szekeret. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 8. Szentdomokos (Csík vm.) Albert Domokosné szül. Tímár Anna szentdomokosi lakos vallomása szerint Tímár Sándor 20 éves unokaöccsét lelőtték a gárdisták. A Gábor kertben temették el több más szentdomokosi meggyilkolt lakossal együtt.

- Özv. Kósa Lászlóné szül. László Erzsébet szentdomokosi lakos nyilatkozata szerint férjét Kósa Lászlót az Olteanu kapitány vezetése alatt álló Maniu-gárdisták a Gábor kertben több más szentdomokosi lakossal együtt lelőtték és a helyszínen temették el.

- Özv. Kurkó Józsefné szül. Kedves Anna szentdomokosi lakos vallomása szerint férjét Kurkó Józsefet az Olteanu kapitány vezetése alatt álló Maniu-gárdisták lelőtték.

- Özv. Szakács Antalné szül. Zsák Júlia nyilatkozata szerint férjét Szakács Antalt és fiát Szakács Imrét a Maniu-gárdisták lelőtték.

- Szabó Gyula községi tisztviselő szentdomokosi lakos nyilatkozata szerint a Gábor kertben lelőtték a Maniu-gárdisták 9 férfit és 2 asszonyt. Éspedig: Zsók Lajost, Péter Albertet, Kósa Jánost, Kurkó Józsefet, Szakács Antalt, Szakács Imrét, Bíró Lajost, Tímár Sándort, Kedves Ferencet, György Józsefnét és Bodor Sándornét. A kapitány parancsára közös sírban temették el őket

- Bodó Sándor szentdomokosi lakos vallomása szerint feleségét szül. Bács Annát a Maniu gárdisták lelőtték.

- Özv. Zsók Lajosné szül. Bara Júlia nyilatkozata szerint férjét a Maniu-gárdisták a Gábor kertben lelőtték. Mielőtt férjét a kivégzés helyére kísérték volna, az udvaron súlyosan bántalmazták. Az asszony annak ellenére, hogy még gyermekágyban feküdt, férje segítségére akart sietni, de a katonák őt is lelövésel fenyegették.

- Özv. Bíró Lajosné szül. Szabó Anna vallomása szerint férjét Bíró Lajost a Maniu-gárdisták lelőtték.

- Márton Áron szentdomokosi földműves nyilatkozata szerint anyósát, özv. György Józsefnét szül. Kedves Ágnes, 84 éves öregasszonyt a Maniu-gárdisták lelőtték.

- Özv. Kedves Lajosné szül. Péter Zsuzsanna vallomása szerint fiát, Kedves Ferencet a Maniu gárdisták lelőtték. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 9. Csíkkarcfalva (Csík vm.) Özv. Bálint Istvánné szül. Kósa Borbála nyilatkozata szerint férjét a Maniu-gárdisták a marhavásártéren lelőtték.

- Karda Ágoston csíkkarcfalvi lakos vallomása szerint Bálint István csíkkarcfalvi földművest, aki akkor tért haza a frontról és még nem volt ideje fegyverét leadni, a marhavásártéren kivégezték. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 10. Dánfalva (Csík vm.) Özv. Kató Károlyné szül. Kedves Róza nyilatkozata szerint férjét Kató Károly, 44 éves földművest az Olteanu kapitány vezetése alatt álló gárdisták lelőtték. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 10. Csíkmadaras (Csík vm.) Péter Antal 44 éves földműves nyilatkozata szerint, mikor a csendőrségre ment, hogy fegyverét átadja a Maniu önkéntesek súlyosan bántalmazták. A csendőrségen volt már akkor József Pál, János Antal, B. Péter Bálint, Kató Károly dánfalvi lakos és Hajdú Lázár. Mindnyájukat több ízben megkínózták, majd Hajdú Lázárt és Kató Károlyt kivégezték. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 12. Fejérd (Kolozs vm.) Kalló Mihály magyar községi bírót román katonák letartóztatták megkötözve elhurcolták: holttestét később egy árokban találták meg. (A Romániai Magyar Népi Szövetség kolozsvári központjának jelentése alapján.)

Október 14. Alsóilosva (Szolnok-Doboka vm.) Ajtai Jenőt volt községi bírót a gárdaőrség helyiségében annyira elverték, hogy hosszú ideig betegen feküdt. Az ellene felhozott vádak nem igazolódtak be. Horváth Jenő 70 éves iparos házába betörték a gárda tagjai, családját és őt bántalmazták, ablakait beverték.

- Füzes István hadirokkantat kétszer elverték.

- Nagy János iparos házában ablakait beverték, őt magát bántalmazták.

- Lukács Károly földműves házába berontottak és bántalmazták.

- Oláh Jánosnét a gárda tagjai kirabolták.

- Pap Sándor iparost a községi bíró házában arcul ütöttek.

- A református lelkészt kifosztották, az ajtókat és ablakokat széthordták, a templomot feldúlták és emberi szükségleteik elvégzésére használták.

- Kovács Dánielné üzletét kifosztották, gabonáját elhordták. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentéséből.)

Október 14. Bethlen. (Szolnok-Doboka vm.) A román lakosság súlyosan bántalmazta és kirabolta Tóth Ferenc, Elekes Sándor, Gergely Márton, Szakács István és Kerekes László helyi magyarokat. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentéséből.)

Október 14. Kendilóna (Kolozs vm.) A gárdisták kirabolták és meggyilkolták özv. Nagy Imréné ny. református papnét.

- dr. Tompa Artúrt feleségével és két öreg sógornőjével a dobokai Csonkás nevű határrészben agyonlőtték. A holttesteket sokáig el sem temették. (A Romániai Magyar Népi Szövetség kolozsvári központjának jelentéséből.)

Október 15. Kide (Kolozs vm.) A Maniu-gárda tagjai minden magyar házat kiraboltak, a pénzt, a terményt és értéktárgyakat elvitték. Magyar gazdáktól 22 lovat és 14 szarvasmarhát hajtottak el.

– Decsov Lajosné, négy gyermeke asszonyt elverték.

Október 15. Gyergyószentmiklós (Csík vm.) Szmuk Sándor polgármester helyettes nyilatkozatot adott, melyben kijelentette, hogy Kovács Gyulát, Sajgó Józsefet és Kedves Imrét az Olteanu vezetése alatt álló gárdisták elfogták és a téglagyárban kivégezték. Kb. egy hét múlva Boros Mihály bírót, Bányász Sándort, Orbán és Madarász papokat Csikkozmas községből a gárdisták Tapolcára⁶⁷⁶ vitték. Családjuk kérésére Szmuk alpolgármester jelentést tett, az orosz hatóságoknak, akik Olteanut fejvesztés terhe alatt kényszerítették a foglyok szabadon bocsátására. Bányász Sándort és Boros Mihályt azonban szabadon bocsátásuk előtt a gárdisták súlyosan elverték. A gárdisták 8 napig tartózkodtak a községben, ezalatt sok lakost kifosztottak, Bíró Imrét, Dezső Lajost, Kercsó Karolint, Burján Pétert, Surján Jánost, Lukács Jánost, Csergő Konrádot és Kolumbán Sándort megverték. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 16. Bács (Kolozs vm.) Bakó Béla bácsi lakos mint panaszos előadja, hogy felfegyverzett banda Pop Vasile Soia örmester vezetése mellett megverte Györke József jegyzőt, majd a panaszos teljesen kifosztotta. Megverték a panaszos Béla nevű 18 éves fiát és állapotos feleségét. Ismeretlen helyre hurcolták anyósát, feleségét és 15 éves kislányát. (A kolozsvári főispáni hivatalban 1944. október 20-án felvett jegyzőkönyv alapján.)

Október 17. Szászszombor (Szolnok-Doboka vm.) A gárdisták súlyosan elverték Benedek Gyula református lelkészt és családjával együtt kikergették a faluból. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 17. Páncélcseh (Szolnok-Doboka vm.) Dénes István volt községi bírót, Nagy Sándor, Pap Sándor és Máté Ferenc magyar férfiakat a román katonák elhurcolták. Néhány hónappal később egy gödörben megtalálták összeszurkált és összevagdalt holttestüket. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 17. Néma (Szolnok-Doboka vm.) A református lelkész és 25 székely telepes család a román nép fenyegetése miatt kénytelen volt elmenekülni. Minden ingóságait hátrahagyták. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 19. Szászfenes (Kolozs vm.) Illés János és Illés Jánosné szül. Kovács Katalin virágosvölgyi lakosok mint panaszosok előadták, hogy őket, valamint több más falubeli lakost Soján Ilie és Petre szászfenesi román lakosok súlyosan bántalmazták azért mert magyarok. (A kolozsvári vármegyházán 1944. október 25-én felvett jegyzőkönyv alapján.)

Október 21. Magyarzsombor (Kolozs vm.) Vintila román csendőrőrmester Albert János községi jegyzőt, Szilágyi Árpád és Fazekas Sándor bányatisztviselőket a

közeli erdőbe kivette és a Maniu-gárda tagjaival agyonlövötte őket. Másnap a csendőrőrmester Nyitrai József cséplőgép tulajdonos, Lengyel József malombérlő és Csergő Lajos malombérlő családtagjainak megparancsolta, hogy a községet 3 órán belül hagyják el. Az elmenekült magyarok lakásait kifosztották. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 21. Egeres (Kolozs vm.) Az egeresi vérengzésről dr. Csögör Lajos, a felszabadulás utáni első alispán a következő nyilatkozatot adta a Kolozsvárt megjelenő „Világosság” c. napilapnak. (A nyilatkozat megjelent a „Világosság” 1944. október 27-iki számában.)

„Küldöttség érkezett Egeresről súlyos panasszal. Eszerint egy Hartia nevű csendőrőrmester négy tanú állítása szerint összesen 13 személyt, akik közül 12 magyar, egyik pedig visszamaradt német katona, megkötözött és kivette a mezőre, ahol hátulról agyonlövötte őket. Ugyanezek az emberek elmondották, hogy felelősségre vonták a munkásokat a vörös zászló kitételéért, majd véresre verték őket. Ezen felül kízóan nehéz munkára fogták a férfiakat. A megölt áldozatok tetemei még mindig teljesen lemeztelenítve fekszenek. Az áldozatok között van egy asszony is. A küldöttség vallomása szerint a csendőrőrmester felfegyverzett 40 embert, akik mind a régi vasgárda hívei közül valók. Ezekből alakította meg önhatalmulag a községi tanácsot is.”

Az „Erdély” c. kolozsvári szoc. dem. napilap május 12-i szám szerint Egeresen október 22-én a következő egyéneket lötték agyon: Kovács János, Mikla Mihály, id. Czégeni Géza, ifj. Czégeni Géza, Vincze József, Debreczeni Márton, Rilki József, Zoltán Attila, Sikó János, Hajas József, Ghile János, Juhász Zsigmond, Hajas János és Demény Andor. (A kolozsvármegyei főispáni hivatal hiteles jegyzőkönyvet vett fel az egeresi vérengzésről: özv. Czégeni Gézáné, özv. Kovács Jánosné, özv. Kovács Jánosné (mindhárom az egeresi vérengzésnek áldozatul esett férfiak özvegye) és Vincze Györgyné (kinek fiát gyilkolták meg a gárdisták) vallomása alapján.)

Október 23. Ördöngösfüzes (Szolnok-Doboka vm.) Lapohos Zsigmond 71 éves, öreg édesapját Banuti Vasilia és Banuti Costica az ágyból kizavarták és saját telkén úgy megverték, hogy sérüléseibe három nap múlva belehalt. (A Romániai Magyar Népi Szövetség ördöngösfüzesi tagozatának jelentéséből.)

– Páll István éjjeli őrt, szolgálatteljesítés közben Banuti Vasilia és Banuti Costica úgy elverte, hogy hetekig ágyban kellett fekdnie. dr. Sallak György körorvos kezelte. (A Romániai Magyar Népi Szövetség ördöngösfüzesi tagozatának jelentéséből.)

Október 23. Fejérd (Kolozs vm.) A román csendőrőrmester a községhezára hívatta Kalló János falusi gazdát és ifj. Rác Dezső 19 éves ifjút. Másnap, 24-én reggel, mindkettőjüket a község szélén meggyilkolva találták. (A Romániai Magyar Népi Szövetség kolozsvári központjának jelentéseiből.)

Október 24. Kispetri (Kolozs vm.) A váralmási román csendőrök letartóztatták Szabó Géza ref. lelkészt és Kópál Urfi János földművest. Egy pincében

676 Maroshévízről van szó.

összeverték őket, azután elvitték a két letartóztatottat. A tavaszi olvadások során holttesteiket egy félreeső árokban találták meg. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 24. Magyarpalatka (Kolozs vm.) Nagy Ferenc gazdát és feleségét a gárdisták puskatussal véresre verték. Számos magyar nőt megbecstelenítettek. A község ref. elemi iskolájának könyvtárát elégették, a fizikai felszerelést megsemmisítették. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 24. Ördöngösfüzes (Szolnok-Doboka vm.) A helybeli románok súlyosan bántalmazták Lapohos András, Pál István és Deme Lajos földműveseket. Lapohos sérüléseibe három nap múlva belehalt. Ugyanebben a községben három nap múlva a gárdisták súlyosan bántalmazták Hajdu István földművest és feleségét. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 25. Szászfenes (Kolozs vm.) Székely Györgyné, szászfenesi lakos, mint panasztevő, a kolozsmegyei főispáni hivatal 338/1944 számú jegyzőkönyve szerint elmondotta, hogy Bojan Illés és Péter szászfenesi lakosok fejszével felszerelve megjelentek lakásukon, miden indoklás nélkül elverték az urát olyannyira, hogy kórházba kellett szállítani. (Kolozsmegyei főispáni hivatalban felvett 338/1944 jegyzőkönyv szerint.)

Október 25. Bethlen (Szolnok-Doboka vm.) Kolcza Árpád bethleni ref. lelkész és felesége, valamint Palkó Gyula, szilágypaniti ref. lelkész és felesége a románság állandó zaklatása és fenyegetése miatti félelmükben öngyilkosok lettek. (A Romániai Magyar Népi Szövetség kolozsvári központjának jelentése alapján.)

Október 25. Doboka (Szolnok-Doboka vm.) Papp Árpád ref. lelkészt fenyegetések özönével árasztották el, éjszakánként sortüzet adtak ablakaira, kertjébe robbanóanyagot raktak. Kénytelen volt elmenekülni. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 25. Magyardezse (Szolnok-Doboka vm.) Cozma, román vasgárdista, felfegyverzett Maniu-gárdistákkal együtt, lelőtte a magyar postamestert és egy hétgyermekes magyar útkaparót. Ugyanezek betörték Kocsi Sándor, felsőtöki ref. lelkész házába is, a lelkészt kifosztották, azután sógorával, Burgya József, volt nagyiklói főjegyzővel a határba kísérték, hogy agyonlőjék. Ott pénzváltáság ellenében szabadonbocsájtották őket. (A Romániai Magyar Népi Szövetség kolozsvári központjának jelentése alapján.)

Október 25. Váralmás (Kolozs vm.) Özv. Kapcsos Ferencné, háztartásbeli, jelenleg bikali lakos, mint panaszos, előadta, hogy férjét Kapcsos Ferencet, október 22-én, Tap Simion, a község volt román bírása, egy csendőr kíséretében letartóztatta és súlyos ütlegetés közben egy pincébe vitte, ahol még 12 letartóztatott magyar férfi, nagyrészen Széplak községből a legszörnyűbb kínzások és nélkülözések között sínylődött. Október 25-én Kapcsos Ferencet megkötözve, a csendőrök ismeretlen helyre kísérték. Felesége érdeklődésére a csendőrségen azt mondták, hogy férje Zilahon van. 1945 január 14-én férje holttestét az erdőben játszadozó gyermekek találták meg, félig elhantolva. Férje holttestét

[Bánffy]Hunyadra szállíttatta és ott eltemettette. Hivatalos bizottság szállt ki az eset kivizsgálására, de annak ellenére, hogy a férfi feje teljesen össze volt törve és a holttest a legborzalmasabb kínzások jeleit mutatta, még sem állapították meg a gyilkosságot. Így fedezi a hatóság a románság sovíniszta bűneit. Férje halála után, a községi bíró, Tap Sorin, az özvegyet kiutasította a faluból. Minden vagyonát ott kellett hagynia, még ingóságait sem vihette magával. (A kolozsmegyei alispáni hivatal 1035/1945 sz. jegyzőkönyve.)

Október 27. Szászfenes, Györgyfalva, Magyarlóna és Válaszút (Kolozs vm.) falvakban csendőrségi közegek magyar szántó-vető emberek vagyonát elkobozták, ütlegetik őket és nagyrészüket ismeretlen helyre hurcolják. („Világosság” Kolozsvár, október 27.)

Október 30. Fejérd (Kolozs vm.) A fejérdi csendőrség négy tagja kirabolta Adorjáni István ref. lelkész lakását. Fosztogatás közben megverték a lelkészt és Albert nevű 20 éves fiát, a lelkész felesége pedig egy korbácsütést kapott. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 30. Alsójára (Kolozs vm.) Polut Emil és Todor Ioan alsójárai lakosok, Sándor István, magyar gazdát elfogták, a piacon megpofozták. Néhány nap múlva több alsójárai magyarral együtt, anélkül, hogy feljelentés vagy vád lett volna ellenük, Kákovára kísérték, ahol három napig étlen, szomjan tartották őket, végül fejenként 25 ezer lei váltságdíjért szabadon bocsájtották őket. Később újra elfogták és mint kémgyanúsakat átadták őket az oroszoknak. A szovjet katonaság azonban elengedte őket, mivel a vád alaptalan volt. Távollétük alatt a gárdisták teljesen kifosztották lakásaikat s gazdaságaikat. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 30. Bádok (Kolozs vm.) Maniu-gárdisták súlyosan elverték Telek Irma, magyar nemzetiségű tanítónőt, Fekete Károly ref. lelkészt, annak Károly nevű fiát, Mészáros János, Czégeni Ferenc, id. Veress Lajos és Péntek Ferenc gazdákat pedig azzal a váddal verték véresre, mert 1940-ben a magyar zászlórúd alá ásták a román zászlót. Kínzásuk után derült ki, hogy a lobogót a román papnak adták át. (A Romániai Magyar Népi Szövetség kolozsvári központjának jelentéséből.)

Október 30. Nagydevecser (Szolnok-Doboka vm.) Apáti Sámuel idős gazdálkodót a gárdisták annyira elverték, hogy két karja és két bordája eltört. (A Romániai Magyar Népi Szövetség kolozsvári központjának jelentéséből.)

Október 30. Csikszereda (Csík vm.) Három hétfalusi magyar, akik 1940-ben Csikszeredára költöztek, elhatározták, hogy visszatérnek falujukba. A Maniu-gárda emberei feltartóztatták őket és azt mondták, hogy van ott elég magyar, „rátok ott nincs szükség”. Mindkettőjüket agyonlőtték. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése.)

- Berek Ferenc, csikszeredai lakos házában lakott egy Istvánnak nevezett alsócsernátoni kőműves és özv. Blénesi Józsefnénél egy Andrásnak ismert alsócsernátoni székely legény. A két férfi hazaindult. Útközben Maniu-gárdisták

elfogták és az állami kertészet melletti vasúti töltés árkában agyonlőtték őket. Ezután kirabolták a két férfit, majd Fazekas Lajos csikzsögödi lakossal eltemették őket. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Október 30. Bánffyhunяд (Kolozs vm.) A Maniu-gárdisták Bánffyhunядon és környékén több magyar embert meggyilkoltak, majd Dél-Erdélybe szöktek át. A gyilkosok egyike, a 18 éves Cozac Nicolae, társai vallomása szerint 11 embert gyilkolt meg. (Világosság 1945. március 30.)

Október 30. Kalotaszentkirály (Kolozs vm.) Bálint Andor, volt szentkirályi jegyző, jelenleg [magyar]bikali lakos, mint panaszos előadta, hogy Potra Sándor, két bajtársával okt. 30-án lakásán megjelent és kényszeríteni akarták, hogy menjen velük. Nem engedelmességet, hanem megszökött hazulról. A három ember, látva, hogy nem tér vissza, apját Bálint Istvánt, akarták arra kényszeríteni, hogy velük Szentkirályra menjen. A házban dulakodás támadt, miközben a zajra az őrség a helyszínre érkezett. Potra Sándor két társával kijött az utcára és az őrség közé lőtt. Az őrség tagjai közül az egyik a helyszínen meghalt, a másik a kolozsvári kórházban vesztette életét, ahová súlyos sebesülése miatt kellett szállítani. November 3-án a farnasi csendőrs vezetője jelent meg a volt jegyző házában, 5000 leit követelt a két meggyilkolt ember temetésére, illetőleg a meggyilkoltak örökösei számára. A jegyző apja kénytelen volt a pénzt átadni. (Kolozs vm. főispáni hivatalának jegyzőkönyve, 1944. november 6. 737/1944)

November 1. Csíkmenaság (Csík vm.) Karácsony István községi bíró, Mihály Ágoston községi pénztárnok, Perpits M Márk községi jegyző, István Gyula, István András és István János csíkmenasági lakosok, mint panasztevők előadják, hogy házukba berontottak a gárdisták és követelték, hogy adják elő mindazt, ami a község tulajdona. Közölték, hogy az elmenekült községi jegyző magával vitt mindent. Erre egyik ügy megpofozta István Gyulát, hogy jobb fülére megsiketült. Ezután apját, István Andrást verték el, majd leszerelték és ellopták a községi lengyár dinamóját. (A csíkmenasági községházán felvett jegyzőkönyv alapján. 1945. I. 5.)

November 1. Magyarderzse (Kolozs vm.) Kaszás Imre megyei úttör, magyarderzsei lakos, mint panaszos előadja, hogy Kozma János még két felfegyverzett polgári egyénnel megjelent lakásán és megkérdezte, hogy miért nem hagyja el a falut? Válaszára, hogy szegényen, sok gyermekkel, nincs hova mennie, elővette revolverét és háromszor reá lőtt. Kezén és tarkóján megebesült. November 4-én újból utasították, hogy a falut hagyja el. Azóta családjával Kide községben kegyelemkenyéren él, mert sebesülten nem tud dolgozni. (Kolozs vármegye főispáni hivatalában 1944. november 16-án felvett jegyzőkönyv alapján.)

November 3. Fejérd (Kolozs vm.) Adorjáni Albert, 19 éves teológiai hallgató, fejérdi lakos, mit panasztevő elmondja, hogy nov. 3-án éjjel egész lakásukat kifosztották. Ettől kezdve naponta kétszer kellett a csendőrsön jelentkezniük, úgy hogy hamarabb nem tudtak jelentést tenni. (Kolozs vm. főispáni hivatalában 1944. november 13-án felvett 983-as jegyzőkönyv alapján.)

November 3. Ördögösfüzes (Szolnok-Doboka vm.) Cseterky János ördögösfüzesi ref. lelkész panasolja, hogy Banuti Ioan és Chelem Petre éjjel részegen berontottak a lelkési lakásba és ágyában megverték. Sérüléseit orvosi bizonyítvánnyal igazolja. Két hétig hívei rejtegették, mert a románok máskor is betörték a parochiára és keresték a lelképásztort. (A Romániai Magyar Népi Szövetség ördögösfüzesi tagozatának jelentéséből.)

November 8. Ördögösfüzes (Szolnok-Doboka vm.) Buzdugan Gavril és Chimpoies Georgehe és Siladi Iuon éjjel berontottak Szacsvai Dániel házába. Kimentek, mire feleségét és leányát verték el. (A Romániai Magyar Népi Szövetség ördögösfüzesi tagozatának jelentéséből.)

November 9. Szászfenes. (Kolozs vm.) Kun Gazda Mártonné mint panaszos előadja, hogy Ilea Petru falubeli román gazda távollétében elrabolta biciklijét és szekrényét. (Kolozsvári főispáni hivatalban 1944. november 16-án felvett 1116 számú jegyzőkönyv alapján.)

- Demény Andrásné háztartásbeli szászfenesi lakos mint panaszos előadja, hogy Ilea Petru falubeli gazda 2 katona kíséretében elrabolta varrógépét. (A kolozsvári főispáni hivatalban 1944. november 13-án 946-os jegyzőkönyv alapján.)

November 10. Fejérd (Kolozs vm.) Csonka Istvánné háztartásbeli fejérdi lakos mint panaszos előadja, hogy Maier Gheorghe fejérdi napszámos a csendőrség segédletével nap-nap után fosztogatja a falut. (A kolozsvári főispáni hivatal 1944. november 12-én felvett 912-es jegyzőkönyve alapján.)

November 13. Csíkszentsimon (Csík vm.) Virág Péter ifj. 35 éves csíkszentsimoni lakos mint panaszos előadja, hogy nem engedte meg, hogy húga kocáját és 6 malacát a román csendőr elvigye. Erre úgy elverték, hogy egy hétig feküdt és sokáig munkaképtelen maradt. (A csíkszentsimoni községházán, 1945. január 12-i jegyzőkönyv alapján. Jegyzőkönyvvezető Boga Ferenc s.k. Kispál Balázs s.k. a MADOSZ elnöke. Tanúk: Olvashatatlan s.k. Boga Ferenc s.k.)

- Berta Péter 33 éves csíkszentsimoni lakos mint panaszos előadja, hogy azzal vádolták, hogy ő lőtt be a román csendőrsre és a bíróhoz. A csendőrségen agyba-főbe verték úgy, hogy súlyos sérüléseket szenvedett. A csendőrség agyon akarta lövetni és csak Darvas Benjamin közbenjárására bocsátották szabadon. (A csíkszentsimoni községházán január 12-én 1945 felvett jegyzőkönyv alapján. Jegyzőkönyvvezető Boga Ferenc s.k. Kispál Balázs s.k. a MADOSZ elnöke. Tanúk: Jánosi Gábor s.k. Fazekas Sándor s.k.)

November 13. Szászfenes (Kolozs vm.) Lőrinc Márton Béres földműves, szászfenesi lakos, mint panaszos előadja, hogy a román hadsereg bevonulása után román nemzetiségű falubeliek házat teljesen kifosztották, nagymennyiségű takarmányt, háziállatokat és egy szekeret is elvittek. (Kolozs vm. főispáni hivatalában 1944. november 13-án felvett jegyzőkönyv alapján.)

November 14. Szászfenes (Kolozs vm.) Kovács János panaszos előadja, hogy a román hadsereg bevonulása után román nemzetiségű földműves társai eltulaj-

donították egy ökrét, két tehenét és 21 db. juhát. (Kolozs vm. főispáni hivatalában 1944. november 14-én felvett 986-os jegyzőkönyv alapján.)

November 15. Fejérd (Kolozs vm.) Adorjáni István református lelkészt és Albert nevű fiát 3 román gárdista lakásuktól az iskoláig verte s az iskolában padra fektetve mindkettőjüket megbotozták. A lelkész a verés és az állandó fenyegetések hatására kénytelen volt a faluból családjával együtt elmenekülni. (A Romániai Magyar Népi Szövetség központjának jelentése alapján.)

November 16. Csíkszentmárton (Csík vm.) A Maniu-gárda átvonulás alatt a következő gaztetteket követte el: A Hősök emléksobrát fejszével és kalapáccsal szétverték, Gál Ferencné, Tamás Józsefné, Bocskor Árpádné és Nedelka Margitot súlyosan bántalmazták, fosztogattak és 30 székelyt elhurcoltak. Sorsuk azóta ismeretlen. (Csíkszentmártoni községházán felvett jegyzőkönyv alapján.)

1945.

A sovíniszta románság legsúlyosabb támadása Észak-Erdély magyarsága ellen mégsem a rablás, a fosztogatás, a Maniu-gárda mészárlása volt, hanem a magyar férfilekosság nagy tömegekben történt elhurcolása. Erről Veres Pál a szakszervezetek tartományi titkára a Világosság 1945. szeptember 30-i száma szerint többek között a következőket mondta: „A harcoló szovjet csapatokat rosszindulatú körök félrevezették és így a kolozsvári magyarokat, mint partizángyanúsakat vitték el. Egyedül a kis Györgyfalváról negyven magyar férfit hurcoltak el. Kolozsvárról mintegy háromezer magyart. Közöttük számos kommunista és szocialista munkást és olyan magyar vezető férfiakat, akik éppen azért tagadták meg a katonai szolgálatot és maradtak vissza Kolozsváron, mert nem akartak a német célokért harcolni és hűek maradtak demokratikus világnézetükhöz: így többek közt Járosi Andor evangélikus főesperes, aki a nácizmus legfelkészültebb kolozsvári szellemi ellenfele volt, Faragó Ferenc róm. kat. teológiai tanárt, Petri József, Kovács Zoltán, Bodrogi János, Bartalis József ref. lelkész tanárokat. Mikó Imre dr. képviselőt, aki tevékenyen részt vett a baloldali, illegális Béke Párt munkájában. Jancsó Béla dr. orvost, Mikecs László dr. egy. tanársegédet, a magyar-román közlekedés bátor hívét, Bakk Péter, Makkai Ernő, dr. Haáz Ferenc, dr. Árvay Árpád, dr. Szabó György, németellenes magatartású tanárokat és egyetemi tisztviselőket.

Sorsukról a következő megdöbbentő adatokat közöljük: az elhurcolt észak-erdélyi magyar férfiakat a román hatóságok a Brassó mellett fekvő földvári fogolytáborba zárták. A tábor életéről csak azok az asszonyok tudtak beszámolni, akik meglátogatták férjeiket és levelet írtak élményeikről a Világosságnak:

1. levél.

Január 22-én látogattam meg először István nevű fiamat. Egy velem jött asszonnyal bementünk a tábor halottas kamrájába, ahol az asszony férje feküdt holtan. Mellette még 13 halott volt kiterítve. Első látogatásom alkalmával személyesen beszélhettem a fiammal és át is adhattam neki a magammal hozott

élelmiszert. Azután még több ízben próbáltam felkeresni, de többé nem tudtam vele találkozni. Az élelmiszereket mindig elvették tőlem azzal, hogy az írodán átadják neki. Most, február 16-án ismét együtt jöttünk az említett asszonnyal fiam meglátogatására, de nem engedték meg senkinek, hogy hozzátartozójával beszéljen. A véletlennek köszönhetem, hogy mégis tudtam vele beszélni... Arra a kérdésemre, hogy az előző alkalmakkor beadott csomagjaimat megkapta-e, azt mondta, hogy nem... Amíg a tábor kapujában álltunk, több száz asszony jött, akik csomagokat hoztak a német foglyoknak. Minket nem engedtek beszélni a magyar foglyokkal, szász asszonyok ezzel szemben annyit beszélgettek a német foglyokkal, amennyit akartak... Tanúja voltam, amikor két magyar fogoly, akik egy szekérral az ürületet hordták ki, visszafelé jövet a kapu előtt álló szász asszonyoktól, akik előtt kosarakban állt a sok német fogolynak szánt kenyér, egy darabocská kenyeret kértek, de a szász asszonyok nem adtak nekik. Ugyanaznap két másik fogoly hordágyon hozott ki a táborból egy beteget, akikben egyikünk a csíkszentdomokosi Bara Albertet ismerte fel. Mindkét lába le volt fagyva, cafatokban lógott le a hús róla. A két szerencsétlen, az éhségtől teljesen legyengült fogoly, alig tudta emelni a hordágyakat. Az örök hangosan kacagtak, mikor ezek kínlódtak... Láttam, hogy a foglyok sírjait is a végképpen legyengült foglyokkal ásátják, de ezek nem képesek annyi sírt ásni, amelyekbe a naponta elhalt foglyokat el tudják temetni. Asszonyok beszélnek, hogy a múlt héten 19 foglyot, akik átálltak a román vallásra, szabadon bocsátottak.

2. levél.

Február 16-án d.u. érkezünk meg Földvárra... a foglyok nagyon kértek, hogy intézzünk valamit ügyükben, mert ha nem, valamennyien ott pusztulnak el. Ma, d.e. is 15 társukat temették el. A d.e. eltemetett halottak között volt az egyik velünk jött asszonnyal a férje is, aki az átélt borzalmaktól megtévelyodott és így halt meg. Azt is elmondták a foglyok, hogy még a táborban lévő újabb 30 halottat nem győzik eltemetni, mert nem tudnak elég sírt ásni. A ma megásott 5 sírba csak 15 holtat tudtak temetni. Egy sírba 3-4 halottat tesznek, de csak egy keresztet tesznek föléjük. Azt is elmondták, hogy két szilágycsehi férfi megőrült, azért nem járnak sírt ásni, mert állandóan megkötözve tartják. Mások annyira le vannak gyöngülve, hogy a szájukat sem tudják kinyitni, hogy kanállal enni tudjanak... A kosztra vonatkozólag azt panaszolják, hogy eddig még enni sem kaptak, most valami paszulyfélélet kaptak ugyan, de azt annyira odaégették, hogy a halálosan kiéhezett emberek sem tudják megenni... Annyira el vannak keseredve, hogy megtagadják hitüket is, csak ebből a pokolból tudjanak szabadulni.

3. levél.

Együtt voltam egy másik szilágycsehi asszonnyal, a földvári táborban lévő fivéremet és fiamat meglátogatni. Őket is, mint a velem lévő asszony öccsét, hazuról vitték el. Kidobolták, hogy mindenkinek jelentkeznie kell, minden férfinak

3 napi élelmet és váltás ruhaneműt kell magával vinnie. Mikor jelentkeztek, lefogták őket, Zilahra kísérték és onnan ide a táborba. A fiam elmondotta, hogy karácsony napján két sáros krumplit kapott s mikor még kettőt elvett hozzá, hogy kínzó éhségét csillapítsa, az örök rettenetesen elverték. Elverték ugyanezért a két másik társát is... (Világosság 1945. március 1.)

Január 22. Erdőd (Szatmár vm.) A férfi lakosság elhurcolása tovább tart. Január 22-én hajnalban 170 lakost szedtek össze. (férfiakat és nőket) és ismeretlen helyre elhurcolták. A csoporttal együtt elvittek 130 lakost Szakas és 17 lakost Krasznabéltek községből. (A Romániai Magyar Népi Szövetség kolozsvári központjának jelentése.)

Január 22. Krasznasándorfalu (Szatmár vm.) A magyar lakosságot mint svábokat, elhurcolták. Azokat az asszonyokat is összeszedték, hogy elhurcolják őket, akiknek férjeiket már előzőleg elvitték. Az egyedül maradt gyermekek azonban olyan sírást csaptak, hogy az orosz parancsnok közbelépett és megakadályozta elszállításukat. (A Romániai Magyar Népi Szövetség kolozsvári központjának jelentése.)

Január 22. Szatmár vm. A szatmári róm. kat. egyházmegye területéről többek közt a következő lelkészeket hurcolták el: Mellau Ferenc plébános Nagybánya, P. Gruber Ernő házfőnök Nagybánya, Monostori Ferenc plébános Nagymadarász, (a lelkész súlyosan beteg), Lengyel László plébános Érmindszent, P. Semptei Gellért pl., Nagykároly, Franzen Károly pl. Aporháza, F. Simon Elzear pl. Székelyhíd. Elhurcolták Láng Lajos és Seibel Ferenc papnövényeket is. (A Szatmár megyei róm. kat. egyházkerület jelentéséből.)

Január 22. Bere (Szatmár vm.) Tizenhat magyar férfit mint „partizánt” letartóztattak és ismeretlen helyre szállították. Orosz Ernő ref. és színmagyar származású lelkész leányát, mint svábot Ukrajnába akarták deportálni. A lelkész az utolsó pillanatban szabadította ki. 59 személyt, közöttük háromgyermekes családapákat és anyákat, annak ellenére, hogy színmagyarok, mint svábokat Ukrajnába deportáltattak. Több állomáson a lezárt kocsikból kiabáltak ki: „református magyarok vagyunk és mégis visznek...” (A Romániai Magyar Népi Szövetség kolozsvári központjának jelentéséből.)

Január 22. Nagyszokond (Szatmár vm.) A község magyar lakosságát a sváb Kellenberger főjegyző és a sváb Einholz községi bíró az Ukrajnába szállítandó svábok közé sorolta. A magyar lakosságot már el is szállították. A jegyző és a bíró sváb rokonai a faluban maradtak. Einholz a községi bíró egyébként volksbundista volt. (A Romániai Magyar Népi Szövetség kolozsvári központjának jelentéséből.)

Január 22. Krasznabéltek (Szatmár vm.). A község magyarságának egy részét holott színmagyarok voltak, mint svábokat Ukrajnába deportálták. (A Romániai Magyar Népi Szövetség kolozsvári központjának jelentése alapján.)

Január 22. Szilágysomlyó (Szilágy vm.) A magyar férfilakosság egy részét elhurcolták. Közöttük szerepel Balta Zoltán városi főjegyző, Kemencsei István városi mérnök, Kóhalmi Mihály állami gimn. igazgató, Berecki Iván, Iván László és Cserne László kereskedő. Politikai tevékenységet soha nem folytattak. Eddig még nem tértek vissza. (A Romániai Magyar Népi Szövetség kolozsvári központjának jelentése alapján.)

Február 24. A román hatóságok Észak-Erdélyből számos magyar lakost az ország legkülönbözőbb táboraiba hurcolnak. Ezekben a táborokban éheztetés és járvány miatt naponta 20-30 halott van. A Romániai Magyar Népi Szövetség többszöri közbelépésére sem történt semmiféle intézkedés. Ezek a jelenségek a fasiszta haláltáborokra emlékeztetnek. A táborok parancsnoksága megakadályozta a hozzátartozók segélynyújtását. A földvári tábor két orvosa szintén megbetegedett tifuszban. (Világosság, 1945. február 24-i sz.)

Március 1. A Maniu-gárda által elhurcolt magyar lakosság a táborokban állati körülmények közt sínylődik. A megkínzott magyarokat szabadon engedik, ha román vallásra térnek át. Hozzátartozóikkal nem beszélhetnek, az ennalól nem vehetik át. A halottak száma napról-napra emelkedik. Az asszonyok megőrülnek, mikor meglátják férjeiket kiéhezve, lefagyott lábakkal. (Világosság, 1945. március 1-i sz.)

Március 7. Kolozsvár (Kolozs vm.) A Romániai Magyar Népi Szövetség Észak-Erdélyi Végrehajtó Bizottsága Groza Péter miniszterelnökhöz intézett beadványában a földvári haláltábor, s általában az összes koncentrációs táborok azonnal felosztatását követeli. Ezeket csupán a magyar nép sanyargatására állították fel. (A Romániai Magyar Népi Szövetség jelentése alapján.)

Magyar Országos Levéltár a Külügyminisztérium TÜK-iratai Románia, XIX-J-1-j, 18. doboz, 16/b csomó, Demeter-anyag, sokszorosított másolat.